

...Ουδόλως φαίνεται να απασχολεί το εάν, όπως πολλοί ισχυρίζονται, η κατασκευή διεθνούς αερολιμένος στην περιοχή της Λευκίμης στην Κέρκυρα συνιστά για μια σειρά από λόγους –της απουσίας πόρων συμπεριλαμβανομένης– προοπτική εξωπραγματική. Αν η «προμελέτη», η οποία τελευταίως παρουσιάστηκε εν μέσω τυμπανοκρουσιών, διερευνώντας το εν λόγω ενδεχόμενο, υπήρξε όντως, για να το πούμε απλά, μια μπαρούφα, διάσπαρτη από ασυγχώρητες ανακρίβειες και εξόφθαλμες παραλείψεις, έχοντας, συν τοις άλλοις, εκπονηθεί από ένα φορέα αναρμόδιο, το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο [1].

Γιατί μέλημα εν προκειμένω δεν αποτελεί η απογείωση αεροπλάνων από την περιοχή του Νότου, αλλά η ανύψωση της δημοφιλίας του υπ. Δικαιουσύνης κου Ν. Δένδια, ο οποίος έχει ανάγει το όλο εγχείρημα σε «προσωπικό στοίχημα», προσβλέποντας στην εξασφάλιση της αμφίβολης επανεκλογής του. Και μοιάζει να διαθέτει πιθανότητες να το κερδίσει, καθώς οι κάτοικοι της Λευκίμης, γνωστοί στο πανελλήνιο για τις οικολογικές τους ευαισθησίες, περιέργως τάσσονται στην πλειονότητα τους υπέρ της κατασκευής του «αναπτυξιακού έργου». Αψηφώντας ότι αυτή θα σημάνει την τιμεντοποίηση μιας τεράστιας παράκτιας έκτασης, συμπεριλαμβανομένου τμήματος της περιοχής των αλυκών, σημαντικού υδροβιότοπου, βρισκόμενου υπό την προστασία του προγράμματος Natura 2000• αδιαφορώντας για την προβλεπόμενη από την προαναφερθείσα προμελέτη εκτροπή ή υπογειοποίηση του ποταμού της Λευκίμης, την ενδεχόμενη μετατροπή του σε αγωγό λυμάτων• παραβλέποντας την αποκοπή ολόκληρου του οικισμού της Λευκίμης από την ακτή• τους κινδύνους που η συνεχής κίνηση των αεροσκαφών εγκυμονεί, επιφέροντας τη διατάραξη της ισορροπίας του υδροβιότοπου της λιμνοθάλασσας Κορισσιών.

Οι Λευκιμιώτες, εμπορούμενοι από το γνώριμο κουτοπόνηρο τοπικισμό, ονειρεύονται να παραλάβουν τα σκήπτρα της ανάπτυξης από τη «Χώρα». Στη χώρα την ίδια ώρα, στις συνοικίες που γειτνιάζουν με το παλαιό λιμάνι, τα τριξίματα των γερανών –δουλεύουν αδιάκοπα–, ηχώντας σαν κραυγές βασανιζόμενων ζώων, διανθίζουν τα μεσημέρια του καλοκαιριού – ακόμα και αυτά των Κυριακών. Πρόκειται για το εργοτάξιο του «καταφυγίου τουριστικών σκαφών». Το ύψος του κυματοθραύστη θα ανέρχεται στα 3 μέτρα, αποτρέποντας τη θέα προς την θάλασσα. Παρά το ύψος αυτό, παρά το δυσθεώρητο ύψος, στο οποίο τα αεροσκάφη θα ίπτανται πάνω από το Νότο, σκίζοντας τους αιθέρες, εμείς –επειδή, ασφαλώς, είμαστε αιθεροβάμονες– κρίνουμε ότι ο πήχης των προσδοκιών τίθεται εξαιρετικά χαμηλά. Ίσως επειδή δεν θα μπορούσε να ήταν αλλιώς, όταν το ύψος αυτό καθορίζεται από τις αποφάσεις προσώπων υψηλά ιστάμενων που αναδεικνύονται, καταλαμβάνουν θέσεις περιωπής, στεκόμενοι επάνω σε όσους κείτονται πολύ χαμηλά• στηριζόμενοι, βέβαια, από όσους αποτελούν τη βάση μιας κοινωνίας γραφειοκρατικής.

Προαπαιτούμενο για τη λειτουργία αεροδρομίου στη Λευκίμη συνιστά η κατασκευή κλειστού αυτοκινητόδρομου που θα φέρνει εγγύτερα το Βορά με το Νότο του νησιού, απομακρύνοντας έτσι περαιτέρω τους κατοίκους αμφοτέρων από το φυσικό περιβάλλον• συμβάλλοντας στην εξάλειψη κάθε πιθανής γης που έχει μείνει ανέπαφη, «αναξιοποίητη», στο νησί. Λίγες μόλις δεκαετίες νωρίτερα, προτού ακόμη διανοιχθεί αυτοκινητόδρομος, στον Κοντό Γιαλό οι γιαγιάδες οδηγούσαν τα απογεύματα του καλοκαιριού τα παιδιά στην παραλία με το γαϊδουράκι, διερχόμενες από κακοτράχαλα μονοπάτια. Εκεί τότε κανείς μπορούσε να συναντήσει μερικούς hippies και κάποιους γυμνιστές. Η έλευση του δρόμου –απότομα κατηφορικός αυτός– σήμανε τον εκτοπισμό τους• σήμανε όμως κυρίως την απομάκρυνση του ίδιου του γιαλού. Το τεράστιο πλήθος των λουομένων θα συναντήσει να ξεφυτρώνουν σε όλη την πλαγιά, απειλώντας να ξεχυθούν βίαια ως εκεί που σκάει το κύμα, ξενοδοχειακές μονάδες, ενοικιαζόμενα δωμάτια, cafe-bars, εστιατόρια• όλα έτοιμα να υποδεχτούν τον επισκέπτη. Ο δρόμος δεν οδηγεί πουθενά αλλού• όποια άλλη αναζήτηση, είναι σίγουρο, θα αποβεί άκαρπη. Ο δρόμος αυτός είναι στοιχειωμένος, όπως το μονοπάτι από τη γνωστή παραλογή, όπου ο διαβάτης βαδίζει αδιάκοπα, μόνο για να μείνει ακινητοποιημένος στο ίδιο σημείο, ως τιμωρία για την κοπή ενός πεύκου – ο τουρισμός, η τέχνη του να μετακινείται διαρκώς, δίχως ποτέ να φτάνεις πουθενά. Εδώ τα χαμένα δέντρα υπήρξαν κατά τι περισσότερα• ο βασιλιάς έχει αυτιά γαϊδάρου... Η δε λαϊκή κουλτούρα, εκριζωμένη, εξέλειπε.

Η θάλασσα παραμένει απρόσιτη. Τους γυμνιστές διαδέχεται η γύμνια – ο βασιλιάς είναι, για ακόμη μια φορά, γυμνός.... Μια κοινωνία που χαράσσει ακατάπαυστα «οδικούς άξονες», τείνοντας να μετατραπεί σε ένα συνονθύλευμα από άτομα περιστρεφόμενα γύρω από τον άξονα τους, επιβαίνοντας κατά προτίμηση σε ένα ερμητικά κλειστό τροχοφόρο – κλειστό σαν στρείδι, όπως αυτά που κανείς άλλοτε έβρισκε στα βράχια. Οι ρόδες επίσης γυρνούν αδιάκοπα, ακούραστα, αλλά οι δρόμοι, είπαμε, δεν οδηγούν πουθενά. Οι επιβάτες μάταια χαίρονται, μετά την προβολή της γνωστής διαφήμισης, όπου εξαφανίζει τους λουόμενους από μια κατάμεστη παραλία, υποσχόμενη των αποδεκατισμό τους από πλειάδα δεινών –των τροχαίων δυστυχημάτων συμπεριλαμβανομένων–, διακατεχόμενοι από την προσδοκία ότι θα βρουν ελεύθερη ξαπλώστρα στην παραλία. Αν αυτή η κοινωνία πλέκει ετούτο το μπερδεμένο κουβάρι από δρόμους είναι για να ταφεί κάτω από την ασφαλτο η δυσβάστακτη αλήθεια• είναι ακριβώς επειδή στερείται οποιουδήποτε –θερινού ή άλλου– προορισμού.

Αληθινή ιστορία: σε κάποιο χωριό της βόρειας Κέρκυρας μια γριά γυναίκα είχε ένα γάιδaro, τον οποίο υπεραγαπούσε. Λόγω της προχωρημένης της ηλικίας η φροντίδα του εξίσου γηραλέου ζώου είχε ανατεθεί στον εγγονό της γυναίκας, ο οποίος δυσανασχετούσε γι' αυτό το καθήκον που έβλεπε ως αγγαρεία. Ο γάιδaros ήταν άχρηστος. Απεφασίσθη να πωληθεί. Θα γινόταν σκυλοτροφή – και ίσως από ένα παιχνίδι της τύχης κάποιο από τα σκυλιά τα οποία συναντούν το φθινόπωρο, εγκαταλελειμμένα σε μια από τις παραλίες του νησιού, να γεύτηκε αυτό που άλλοτε υπήρξε η σάρκα του. Στη γριά είπαν ότι το ζώο εκλάπη και εκείνη δεν έπαψε να το αναζητεί μάταια, έως ότου πέθανε μαραζωμένη. Τα ζώα που άλλοτε συνεισέφεραν ανυπολόγιστα στην καθημερινή ζωή, στην εργασία των ανθρώπων της υπαίθρου. Σε αυτά, στις πλάτες των γαϊδουριών, των μουλαριών, των αλόγων, μετατίθεντο τα βάρη της επιβίωσης. Σήμερα κανείς μπορεί να αντικρίσει τα ελάχιστα εναπομεινάντα άλογα ζεμένα στα αμαξάκια, των οποίων οι οδηγοί παρέχουν, έναντι αδράς αμοιβής, ανακριβείς πληροφορίες στους επιβαίνοντες τουρίστες. Αλλά είπαμε: καμιά σημασία πια δεν έχει το τί είναι πού. Αρκεί κανείς να πληρώνει τα ναύλα.

Αν οι σημερινοί Κερκυραίοι, γινόμενοι τρόπον τινά οι ίδιοι «υποζύγια», βιώνουν τη ματαιώση, τη διάψευση των προσδοκιών για μια «καλύτερη ζωή» που συνόδευσαν την εγκόλπωση εδώ και λίγες δεκαετίες του φαντασιακού της ανάπτυξης, δεν οφείλεται αυτό στην ανέχεια ή την ανισοκατανομή του παραγόμενου πλούτου. Όσοι επανδρώνουν την τουριστική βιομηχανία ζουν, περιστοιχισμένοι από το τσιμέντο που κατακλύζει, παραγεμίζει τα πάντα, μια κενότητα απaráμιλλη• μια μονοτονία η οποία ξεπερνά κατά πολύ αυτήν που δοκιμάζουν όσοι καταδικάζονται να σπάνε πέτρες. Γιατί έχουμε εδώ να κάνουμε με έναν άλλο θρυμματισμό• αυτόν του χρόνου. Αν άλλοτε οι Μαρξ και Έγκελς καταφέρονταν εναντίον εκείνου που υποτιμητικά αποκαλούσαν «ιδιωτεία της αγροτικής ζωής», στηλίτευαν έναν τρόπο ζωής καθοριζόμενο από την αλληλοδιαδοχή των εποχών, την περιοδικότητα των αγροτικών εργασιών που από αυτήν υπαγορευόταν, αρκεί μια ματιά στα ερημωμένα τοπία των τουριστικών θερέτρων κατά τη διάρκεια του Χειμώνα, στην πόλη της Κέρκυρας, όπου μετά το Σεπτέμβριο η ζωή μοιάζει να έχει σταματήσει, ώστε να διαπιστώσει κανείς πως αυτός ο ψευδοκυκλικός χρόνος εξακολουθεί εδώ να κρατά τα ηνία. Το ρυθμό τώρα δίνει η εναλλαγή των τουριστικών «σαιζόν».

Ο χρόνος αυτού του τόπου και των κατοίκων του καλείται να εναρμονιστεί με τον «ελεύθερο χρόνο» των επισκεπτών. Τη στιγμή όπου οι τουριστικοί πράκτορες εγγυούνταν την ταχύτατη μεταφορά –μεταφορά σε χρόνο μηδέν!– των παραθεριστών, ο χρόνος

καταλυόταν. Κατακερματίζεται έκτοτε και ανασυστήνεται, υποβαθμιζόμενος σε ένα παράταιρο πάζλ, ένα αυθαίρετο άθροισμα από 10ήμερα – όσοι επιλέγουν ως «καλοκαιρινό προορισμό» την Κέρκυρα, σύμφωνα με σχετικές μετρήσεις, παραμένουν στο νησί για οκτώ ημέρες κατά μέσο όρο, διάστημα που, για να στεφθεί με μεγαλύτερη λάμψη η θριαμβεύουσα στατιστική, αντιστοιχεί πάνω-κάτω στη συχνότητα εμφάνισης πυροτεχνημάτων υπό τη σκέπη του έναστρου καλοκαιρινού κερκυραϊκού ουρανού. Ο χρόνος καλείται να υπακούσει στους κώδικες της διαφήμισης με την αίσθηση του ανικανοποίητου που οι υποσχέσεις της αφήνουν στο θεατή. Παραπέμπει στη συγκοπτόμενη σεξουαλική πράξη• μοιάζει με ταινία του Χόλυγουντ: Ο θεατής παρακολουθεί ηδονοβλεπτικά το ζευγάρι των πρωταγωνιστών να ερωτοτροπεί, αλλά η δράση διακόπτεται, προτού προχωρήσουν στη συνουσία. Το χρονόμετρο μηδενίζεται ανά τακτά διαστήματα κ' ύστερα ξανά τα ίδια απ' την αρχή. Ένας χρόνος «stop-start», όπως ο ρυθμός της τζαζ• περιπαικτικός ηχεί κάποιο βράδυ στα «Ionian concerts», την τουριστική ατραξιόν του Ιονίου Πανεπιστημίου. Οι υπεύθυνοι καλούν από τηλεοράσεως τους αυτόχθονες να περάσουν έστω από το χώρο των εκδηλώσεων• να παρακολουθήσουν έστω για λίγο. Να διαθέσουν ένα μέρος του χρόνου τους... Ο χρόνος των διακοπών δεν θα μπορούσε παρά να είναι χρόνος διακεκομμένος.

Αν από την «ιδιωτεία της αγροτικής ζωής» αφαιρέσουμε το στοιχείο της κοινότητας, αν, όπως στα αλλοτινά ελαιοτριβεία, ο καρπός συνθλιβεί, για να αφαιρεθεί το κουκούτσι, ο πυρήνας, η ικανότητα μιας κοινωνίας να συγκροτεί έναν πολιτισμό της καθημερινής ζωής εξαχθεί, τότε αυτό με το οποίο απομένουμε είναι ένα απόσταγμα καθαρής βλακείας• βλακείας εξευγενισμένης, «ορθολογικής». Αυτής της «ορθολογικότητας», η οποία τίθεται στην υπηρεσία της ατέρμονης ανάπτυξης, διερευνά τις προοπτικές προσέλκυσης όλο και μεγαλύτερων ορδών τουριστών, την εισροή κεφαλαίων, την αποκόμιση ολοένα αυξανόμενου χρηματικού οφέλους. Δίχως οι ολέθριες συνέπειες όλων αυτών –συνέπειες περιβαλλοντικές, αλλά κυρίως κοινωνιολογικές, ανθρωπολογικές, πολιτισμικές, «υπαρξιακές»– ποτέ να προσμετρώνται• διότι, απλούστατα, αυτές δεν είναι «μετρήσιμες». Αντίθετα έργα όπως αυτά του «καταφυγίου» ή του αερολιμένα, συνεπαγόμενα το σφιχταγκάλιασμα της ακτογραμμής από το σκυρόδεμα, συνιστώντας μέρος μιας κοπιώδους προσπάθειας να εξαλειφθεί το ακανόνιστο –και γι' αυτό εξοβελιστέο– ανάγλυφο αυτού που σε κάποιο τουριστικό οδηγό ίσως θα αποκαλείτο περιπαικτικά «δαντελένιες ακτές», επιφέροντας τον «τετραγωνισμό» του περιγράμματος του νησιού, συμβάλουν τα μέγιστα στον ακριβέστερο, με μεγαλύτερη ευχέρεια, υπολογισμό του εμβαδού του. Έτσι, διευκολύνουν την αποτίμηση της αξίας της γης – της χρηματικής της αξίας, είναι αυτή η μόνη μετρήσιμη. Τετράγωνη λογική...

Η λογική των αριθμών. Αδιαμφισβήτητη... είδαμε πρόσφατα σε τοπικό μέσο να παρουσιάζεται «ποιοτική έρευνα», όπου διενεργήθη προκειμένου να ανιχνευθούν, διαμέσου των απαντήσεων τουριστών σε σχετικό ερωτηματολόγιο, τα προτερήματα και τα τρωτά σημεία του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος. Μάθαμε ότι οι προσκεκλημένοι μας –εμάς βέβαια μη μας κοιτάτε, εμείς δεν καλέσαμε κανέναν– δυσαρεστούνται από την «έλλειψη υποδομών». Οπότε και ο παρουσιαστής του τηλεοπτικού *magazine* παρατηρεί: «Ε καλά! Αυτό το ξέρουμε»• μονάχα για να λάβει την, ομολογουμένως αφοπλιστική, απάντηση, δια στόματος του εκπροσώπου του φορέα, για λογαριασμού του οποίο παραγγέλθηκε η έρευνα, κάποιου του Δενδρινού: «Ναι, αλλά τώρα τεκμηριώνεται επιστημονικά. Αν κάποιος στο δρόμο (σ.σ. μάλλον θα εννοεί τον κλειστό αυτοκινητόδρομο Βορά-Νότου, ο οποίος δεν οδηγεί στο Βορά ή στο Νότο ή οπουδήποτε αλλού και όπου κανείς δεν μπορεί να συναντήσει κανέναν, πόσω μάλλον να πει οτιδήποτε) έρθει και μου πει ότι είμαι βλάκας, θα πρέπει και να μου το αποδείξει επιστημονικά!» (sic). Καλούμαστε επομένως να συμπεράνουμε πως αν οι Κερκυραίοι ρωτούν τους αριθμούς τι να κάνουν με τις ζωές τους δεν είναι ίσως –δεν είναι μόνον– επειδή δεν ξέρουν τι θέλουν ή και δεν θέλουν τίποτα, αλλά επειδή θέλουν να καταστήσουν κάτι έξω από τους ίδιους κοινωνό της αυτοκαταστροφικής τους ορμής. Φιλοδοξούν να αφεθούν στις ορέξεις των τουριστών, να κάνουν ότι εκείνοι θέλουν, όπως ο Μαζόχ παραιτήθηκε κάθε δικαιώματος επάνω στο σώμα του, εκχωρώντας τη δυνατότητα λήψης αποφάσεων για τη ζωή και το θάνατο του στη γυναίκα του, δια συμβολαίου. Όσο για το σώμα του νησιού, καθώς τα συμβόλαια με τις τεχνικές εταιρείες υπογράφονται το ένα μετά το άλλο, ο συνεχιζόμενος άθλος της ταριχέυσης του τείνει να αποπερατωθεί. Αυτό το λείψανο, είναι πια βέβαιο, θα παραμείνει πετρωμένο στους αιώνες. Καθώς κάθε ορμίσκος, κάθε κρηπίδωμα, παραγεμίζεται με τσιμέντο, οι Κερκυραίοι, επιτέλους, φαίνεται πως παίρνουν εκείνο που ζητούσαν• όπως ο Κράσσοσ, ο Ρωμαίος στρατηγός. Αναζητώντας αυτός, ο πλουσιότερος κατά πολλούς άνδρας στη Ρώμη, δόξα και πλούτη στην ανατολή, συνάντησε τελικά το θάνατο, καταδικαζόμενος να πιεί ένα κύπελλο γεμάτο λιωμένο χρυσάφι.

Το μπετόν ως ταφόπλακα. Καθώς η Κέρκυρα μοιάζει να εκφράζει επεκτατικές βλέψεις προς δυσμάς και ανατολάς, κάνοντας, κατά πως φαίνεται, τεχνητά, με το τσιμέντο, αυτό που σε ένα άλλο νησί, τη μακρινή ηφαιστιογενή Ισλανδία επιτυγχάνεται χάρη στη λάβα που καυτή χύνεται στη θάλασσα και στερεοποιείται, εύλογα διερωτάται κανείς έως που θα φτάσει αυτή η ανάπτυξη. Τα όρια της διεφάνησαν μερικώς μόνο στο νησί των πάγων με την πρόσφατη κατάρρευση του εκεί «οικονομικού θαύματος». Ας παρατηρήσουμε μόνο ότι ο καρκίνος είναι εκείνος που αναπτύσσεται απεριόριστα και αυτός έως το θάνατο• και πως οι μάζες του σκυροδέματος φέρνουν στο μυαλό –μεταφορικά...– καρκινικούς όγκους. Ας μπούμε τώρα στον πειρασμό να συγκρίνουμε αυτούς τους συμπαγείς όγκους με τα επιβλητικά μνημεία της πραγματικής Νήσου του Πάσχα, αυτής στον Ειρηνικό Ωκεανό. Τα

ογκώδη πέτρινα κεφάλια ρίχνουν βαριά τη σκιά τους στους σύγχρονους κατοίκους της νήσου• το βλέμμα των προγόνων είναι βλοσυρό, αυστηρό, επικριτικό. Είναι τέτοια η φύση του τουρισμού, όπου αυτά τα πρόσωπα, υπόμνηση της ύβρεως, ταυτισμένα με την αυτοκαταστροφή ενός πολιτισμού που ξεπέρασε τα όρια –οι αυτόχθονες κάτοικοι, σύμφωνα με τους αρχαιολόγους, εξάντλησαν το περιβάλλον του νησιού από την αλόγιστη υπερεκμετάλλευση, οδηγούμενοι στην αλληλοεξόντωση– καθίστανται τουριστικά αξιοθέατα. Εκεί, στους λόφους όπου το άγρυπνο βλέμμα των ερινυών πλανάται, οι τουρίστες βολοδέρνουν, κάνοντας site-seeing... Εδώ δεν έχουμε το φόβο ότι οι προπάτορες μας μάς παρακολουθούν. Και βέβαια το πάζλ της ανιστορικότητας συμπληρώνεται με την πρωτόφαντη απουσία μέριμνας για το μέλλον. Τα μνημεία του δικού μας κερκυραϊκού πολιτισμού θα είναι κατά τι πιο άχαρα: Μερικά στρέμματα τσιμέντο μέσα στη θάλασσα.

Κάστρα στην άμμο. Τεχνητά νησιά από τσιμέντο. Στα Αραβικά Εμιράτα τέτοια νησιά λαμβάνουν το σχήμα λογότυπων εταιρειών εμπορίας πετρελαιοειδών. Και η Κέρκυρα ασφαλώς έχει πλέον καταστεί ένα ανάλογο «logo»• σήμα κατατεθέν, κοινώς trademark• ο νάρθηκας από μπετόν κατά μήκος της ακτογραμμής συμβάλει στην κατοχύρωση του. Από απόσταση φαντάζει αρκούντως θελκτικό – τελευταίως η «Athens voice» προέτρεπε τους τζάμπα αναγνώστες της να σπεύσουν στην «υπέροχη παραλία» των Γουβιών και στα καθάρια νερά της Δασιάς(!). Αλλά ο βούρκος φαίνεται όταν κανείς πλησιάσει, όπως –εικονική πραγματικότητα– τα rixels σε μια οθόνη με χαμηλή ανάλυση. Είπαμε το νησί έχει τετραγωνισθεί. Το σχήμα του, το άμοιρο περιγράμματό του, κοσμεί πλήθος προϊόντων: μπλουζάκια –δεν κρύβουν τη γύμνια–, ρακέτες –παιζουμε πινγκ-πονγκ, αποποιοούμενοι τις ευθύνες για την οικτρή μας κατάσταση–, ρολόγια τοίχου – σταματημένα. Και ίσως σε κάποιο τοίχο, στην κουζίνα ενός σπιτιού, μια σανίδα από αυτές όπου πάνω τους κόβουν λαχανικά. I Iuv Corfu! Η Κέρκυρα• ένα νησί τουριστικό, μια λωρίδα γης. Ένα σώμα κατατεμαχισμένο• καλούνται όσοι πιστοί να μεταλάβουν. Λοιπόν, μην κοιτάτε το γάιδαρο στα δόντια... Όταν τα φιλέτα τελειώσουν θα μας έχει μείνει ακόμα ο κανιβαλισμός.

<http://www.aytonomoikerkyras.blogspot.com/>